

Kenniseconomie: ....als Haagse bluf zoekt op de politieke tong, maar versmelt als Haagse hobby of Haags hopje tot illusie....

De Haagse politiek creëert en leeft graag met illusies. Grootse plannen en grote woorden zijn aldaar niet van de lucht. Als het op daden aankomt en afrekenbaarheid, dan geeft men bij voorkeur niet thuis. Prioriteiten worden snel verlegd, korte termijn gewin en het korte termijn geheugen overheersen, men is behendig in het woordenspel en verslaafd aan het pluche. Justificatie en hypocrisie vieren hoogtij als het gaat om ideeën en actie (Niels Brunsson, 1993, in: Accounting, Organizations and Society). Veel bellen blazen, het liefst snel vergeten wat werd toegezegd en meewaaien op elke wind, als het op korte termijn maar weer even de aandacht trekt.

Woorden, woorden en nog eens woorden ... met voorop een premier die vooral snel en veel praat en weinig klaar maakt,.... Tweede Kamerleden (met o.a. Wouter Bos), die anno 2006 een studiereis naar India maken en daar dan ontdekken dat er toch wel interessante ontwikkelingen gaande zijn op ICT gebied en ... een Staatssecretaris van Economische Zaken die vergoelijkend praat over effecten van outsourcing en offshoring en uitspraken doet in de trant van ...het valt wel mee en maakt u zich geen zorgen.

Nederland zakt weg en wordt gekapitteld door de Wereldbank

Nederland zakt intussen (vanaf 2002) weg op de ladder van mondiale concurrentiekracht en staat op de elfde plaats in 2005. Nederland is niet innovatief genoeg en slaagt er niet in terug te keren in de top 10, ondanks “alle” aandacht voor en gepraat over innovatie. Nederland is de honger naar succes kwijt, zo luidt het commentaar. Hoge arbeidskosten en het dure sociale zekerheidsstelsel maken dat bedrijven hun heil elders zoeken, vooral in Azië en Oost-Europa. Recente gegevens (uit 2005) laten zien dat Nederland met een potentiële groei van circa 1,5%, op plaats 29 van de 32 landen, onderaan de lijst bungelt van huidige en toekomstige industrielanden voor de periode 2006 – 2020.

De Wereldbank kapittelt Den Haag in september 2006 omdat Nederland uitblinkt door een overdaad aan bureaucratie. Volgens de Wereldbank gaat 11% van het overheidsbudget op aan regulering van bedrijven. Dat is veel te veel, zo zegt de Wereldbank. Nog eens aangewakkerd door Brusselse regelzucht en de “audit mania” vanuit zogenoemde autoriteiten, neemt dit inderdaad ziekelijke vormen aan, waarbij bureaucraten zwelgen in het genot van het elkaar en anderen bezig houden met regels, veel formulieren en overbodige vragen. Het trieste is dat dit niets toevoegt aan het creëren van economische waarde aan de basis, maar slechts kostbare middelen en energie verslindt, die beter aan nuttiger zaken besteed kunnen worden. Ernstig is vooral ook dat dit mensen in bedrijven en instellingen afhoudt van essentiële taken die primair op waardecreatie en klanten gericht zouden moeten zijn, in plaats op van het bevredigen van regelzucht en controle op hetgeen al gecontroleerd is en in beginsel in control is. Ondernemers op zoek naar een nieuwe bedrijfslocatie kunnen inmiddels het best terecht in Singapore. Europa diskwalificeert zichzelf en Nederland staat in die ranglijst op de 22ste plaats. Dat is achter Puerto Rico (19), België (20) en Duitsland (21).

Industrie als handel

Nederland kent nauwelijks meer industriële activiteit. Nederland ziet industrie kennelijk als handel. Veel industrie was al vertrokken en wat er nog over is, wordt de laatste jaren grootschalig via offshoring verplaatst naar lagelonenlanden, denk aan Philips, Océ, Akzo Nobel, DSM e.a. Op ICT gebied vinden eveneens grootschalige veranderingen plaats. Concerns als IBM, Microsoft e.a. verplaatsen top research in software ontwikkeling naar India. Op de fronten van interdisciplinaire research, denk aan biogenetica, medische wetenschap en ict-ontwikkeling komen de nieuwe ontwikkelingen voorspelbaar uit China en India, die massaal beta capaciteit inzetten op deze terreinen. Tien- en tienduizenden hoogwaardig opgeleide jonge ambitieuze academici staan klaar om in te stappen op deze uitdagende ontwikkelingen.

Nederlandse student heeft geen ambitie

In Nederland mijdt de nieuwe student opnieuw de betastudies, zo wordt (in september 2006) gemeld bij het begin van het nieuwe academische jaar 2006-2007. De student kiest bij voorkeur studies als rechten, psychologie en bedrijfskunde.

Een huidige student in Nederland zou zich grote zorgen moeten maken over zijn toekomst op de arbeidsmarkt. Een economie- of bedrijfskunde student studeert net iets meer dan twintig uur per week, vindt dat al (te) veel, studeert uit uittreksels, koopt in de meeste gevallen geen boeken meer, klaagt over de pagina's te bestuderen literatuur en is doorgaans met een 5.5 na herhaalde pogingen al meer dan tevreden. Zelfs in Leiden, dat zegt hoge ambities te hebben, blijkt onder de eerstejaars tweederde genoeg te nemen met een zesje, aldus NRC 4 september. De rectores magnifici van de Nederlandse universiteiten brengen die dag – na onderling overleg – bij de opening van het academische jaar 2006 -2007 de boodschap dat universiteiten strenger gaan selecteren en na 20 jaar het verderfelijke egaliteitsdenken achter zich willen laten. Ambitie moet, zo klinkt het nieuwe geluid. Tegelijkertijd laten vertegenwoordigers van studentenbonden weten dat zij hopen dat universiteiten niet te streng worden. Studenten lopen niet warm voor de gepresenteerde aanpak, sterker nog, zij reageren afwijzend op deze aanpak, zo meldt het NRC.

HBO voorzitter Doekle Terpstra: pleitbezorger voor middelmaat

De voorzitter van de HBO raad (oud vakbondsman Doekle Terpstra) plaatst kanttekeningen bij het excellentiedenken. Hij pleit voor pas op de plaats. Zo erg is het in Nederland dus.... Niet alleen industrie is voorwerp van handel, zelfs ambitie, excellent willen zijn en kwaliteit zijn onderwerp van onderhandeling en politiek gekrakeel. Voor een oud vakbondsbestuurder wellicht normaal, maar een slecht signaal voor de ontwikkeling van een hoogwaardige kenniseconomie. De middelmatigheid ten top. Daar zul je de kennisoorlog dus niet mee winnen!!!

Inmiddels walsen China en India over ons heen, zowel op industrieel gebied als in ICT en daaraan gerealiseerde ontwikkelingen in de mechatronica en de bio-electronica en genetica. China en India creëren inmiddels zelf nieuwe producten en diensten. Japan begon destijds ook met copieren, maar walste daarna bijvoorbeeld in de electronica en de auto-industrie over ons heen. China stijgt inmiddels heel hard op de industrieladder. De

groei is indrukwekkend en komt fysiek massief op een ieder af die het land bezoekt vanuit een industrieel en handels perspectief.

Tien- en tienduizenden hoogopgeleide mba-ers staan klaar in India en China

Zowel in China (vanuit een industrie-optiek) als in India (vanuit een ICT optiek) staan tien- en tienduizenden hoog opgeleide MBA-ers met een uitstekende mathematische achtergrond vanuit hun basisopleiding klaar om duizenden en duizenden banen te bezetten die in de nabije toekomst in beginsel ook door Nederlandse gegadigden op de arbeidsmarkt kunnen worden bezet, bijvoorbeeld in het bank en verzekeringswezen. De laatste jaren verplaatsen ABN-AMRO, ING en vele buitenlandse bedrijven in deze sectoren arbeidsplaatsen naar India.

Denken dat deze effecten wel mee zullen vallen, zoals EZ doet en geruststellende studies laat verrichten die moeten aantonen dat dit inderdaad wel meevalt, zullen illusies blijken te zijn, waar men vooral zichzelf mee zoet wil houden. Deze banen komen nooit meer terug, terwijl er ook geen vervangende werkgelegenheid voor in de plaats komt, behoudens wellicht in de zorg voor nederlandse bejaarden en behoeftigen als Nederland op den duur nog verder vergijst. Terzijde zij opgemerkt dat in de medische sector nu al hoogwaardige medische ingrepen worden verricht in bijvoorbeeld Bangalore, waar wachttijden kort zijn, geavanceerde technologie beschikbaar is, tarieven zeer concurrerend zijn en eerste klas zorg beschikbaar is voor patiënten die zeer dienstvaardig en met persoonlijke aandacht omgeven als client worden behandeld.

Het is met andere woorden een misvatting dat we in Nederland een voorsprong zouden hebben in ICT en kennis gedreven sectoren. In sommige sectoren is in Nederland kennis van veel primaire processen niet meer aanwezig en/of wordt niet meer onderwezen. De nederlandse economiestudent weet bijvoorbeeld niet eens meer wat documentaire kredietverlening is in de internationale handel, laat staan dat men vaardigheid heeft opgedaan om in dit soort transacties diensten te kunnen verlenen. Wereldwijd worden deze diensten voor ABN-AMRO in India verricht en afgewikkeld.

Het is wellicht triest te moeten constateren, maar nederlandse studenten van de huidige generaties gaan het afleggen tegen de hardwerkende gedreven en ambitieuze studenten uit India en China, die in hun topinstituten wereldwijde verbindingen hebben met vermaarde instellingen en hun topdocenten om kennis te kunnen opzuigen, zoals nederlandse studenten met hun schoolse instelling en oppervlakkige interesse dit in hun studie aan nederlandse universiteiten niet meer op weten te brengen. Het wordt tijd dat het besef groeit dat er internationaal veel ambitieuze jong afgestudeerden klaar staan om banen te gaan invullen, waarvoor in Nederland slechts middelmatige of ondermaatse zesjeswerkers klaar staan uit universiteiten, die geen eisen meer durven te stellen en toestaan dat studenten met tekortschietende vooropleidingen binnenstromen zonder competitie en selectie aan de poort en zichzelf zien afglijden naar ondermaatse academische prestaties.

Doorgedraaide bureaucratie in Nederland werkt verstikkend

Dit beeld is eigenlijk vernietigend voor het Nederlandse beleid inzake de kenniseconomie. Beleid is er eigenlijk ook niet. Het zijn kreten, waarmee men even denkt te kunnen scoren op jacht naar kortstondig politiek gewin en aandacht te krijgen van de media. Waar is het onderwerp gebleven?.... en waar merken we iets van daadwerkelijke acties en opheffen van belemmeringen?.... Fundamenteel verandert er weinig tot niets. Als er al iets verandert is dat ten kwade. Er staat intussen geen vakleerkracht meer voor de klas. Procesbegeleiders en zogenaamde managers voeren de boventoon. Er groeit een bureaucratie in het voorbereidend hoger onderwijs en in hbo-instellingen en universiteiten, waarin mensen functioneren die geen verstand hebben van het primaire proces, laat staan van vakken en daarin ook niet of nauwelijks zijn geïnteresseerd. Vakdocenten verdwijnen en echt talent verdwijnt in een nieuwe braindrain naar het buitenland, zoals eerder in 1970 en latere jaren. Nederland heeft een Deltaplan nodig om dit tij te keren in de verschillende sectoren van het onderwijs. In de gezondheidszorg is het nu (eindelijk) zover dat er opstand komt tegen de doorgeschooten bureaucratie. Deze actie wordt gesteund door 25.000 medewerkers in deze sector. Het wordt tijd dat vergelijkbare acties in sectoren van onderwijs ook gaan plaats vinden tegen de onderwijsbureaucratie. Op basis van het rapport van de Wereldbank zou ook in het nederlandse bedrijfsleven echte actie moeten worden gevoerd tegen de bureaucratie vanuit Den Haag. Met lippendienst wordt tegen de regelzucht opgetreden. In het bedrijfsleven nemen de regels en in te vullen formulieren alleen maar toe, zo wordt dit ervaren.

Nederland kenniseconomie? .... zelfs Shell laat het afweten....

Europa concurreert onderling (nog) op belastingtarief, ... op kennis allang niet meer, zo lijkt het wel. Singapore, Taiwan, Korea, China en India hollen ons voorbij. Nederland komt in het rijtje niet of nog slechts in de marge voor. Een bedrijf als Shell geeft aan van de beschikbare miljarden voor investeringen circa 1 miljard aan ontwikkeling van zonne-energie te zullen besteden. Met zalvende woorden wordt dit dan door CEO Jeroen van der Veer aan de wereld meegedeeld, ...alsof men daarvan onder de indruk zou moeten raken. Men zou zich ten zeerste moeten generen bij een dergelijke mededeling. Waar de toekomst voorspelbaar bij vormen van zonne-energie en andere energiebronnen zal komen te liggen, laat Shell zichzelf, waarschijnlijk door korte termijn belangen en aandeelhouderswaarde gedreven gedrag, vanuit een in beginsel verouderde en straks achterhaalde technologie, die bovendien zeer milieuschadelijk is, afglijden tot een concern dat sjoemelde met cijfers over oliebronnen. Inmiddels zal China voorspelbaar massaal inzetten op zonne-energie en daarin ongetwijfeld binnen de kortste keren wereldleider worden.

Nederland kenniseconomie? .... Zelfs in de windenergie zijn we de koppositie kwijt geraakt aan Denemarken. De meest natuurlijke en fysieke bronnen weet Nederland niet aan de top te handhaven, laat staan kennis als zeer overdraagbare factor. In de fatale bureaucratie verstikt alles en zoekt men zijn heil in een “groot” project, genaamd innovatieplatform.

Innovatieplatform: een vlucht in illusies

Wanneer directeuren van bedrijven, of managers zelf onderdeel van een probleem zijn of in een probleemsituatie verzeild raken, is het bekend dat zij vluchten in illusies, overactiviteit of in grote projecten. Dit geldt onverminderd ook, mogelijk zelfs in versterkte mate bij gebrek aan echte afrekenbaarheid, voor politici. De situatie in Nederland wordt niet beter, wordt eerder slechter als we de rankings volgen en de waarschuwing van de Wereldbank serieus nemen.

In de aandacht van het Nederlandse parlement heeft dit geen enkele prioriteit. Er worden zelfs geen vragen over gesteld. Men maakt zich in Den Haag bij voorkeur druk over kleine zaken die men kan opblazen om kortstondig publiciteit te krijgen in de jacht op goedkoop politiek gewin. Van echt belangrijke aangelegenheden heeft een gemiddeld kamerlid ook geen verstand, zo blijkt. Over de introductie van de euro is in de Tweede Kamer niet of nauwelijks gesproken. Het gesprek hierover duurde ooit nog geen twintig minuten. Wel besteedt men in het parlement in krokodillentranchen uren aandacht, vanaf de middag tot diep in de nacht in de strijd om de microfoon, aan de wederwaringen van een politica die even gemakkelijk van partij wisselt als van land in de jacht op eigen gewin en carrière. De ontwikkeling van de kenniseconomie is kennelijk geen issue om echt stemmen mee te trekken. Premier Balkenende of ministers uit dit kabinet, laat staan de Tweede Kamer, horen we er zelfs niet meer over praten en effectieve daden blijven uit. Te druk met korte termijn politiek en aanstaande verkiezingen, moeten we maar denken. Intussen zakt Nederland verder weg en bureaucratiseert steeds meer.

Overheid is in beginsel overhead, tenzij het tegendeel wordt bewezen. Vanuit dit uitgangspunt dienen de te vervullen rollen van de overheid te worden gedefinieerd. Dit soort organisatie- en bestuurskundige noties zijn echter aan dovemansoren gericht, zo blijkt. In de huidige fatale bureaucratie verstikt alles. Een managementwijsheid is ... “do not beat bureaucracy with bureaucracy” .... In Nederland is deze les nog nooit geleerd en wil men die kennelijk ook niet leren. Er zijn vooral ook heel veel hardleerse mensen in Den Haag. Men moet eerst voelen voordat men wil horen, zo luidt een ander gezegde. Maar..... hoever moet Nederland dan nog zakken, voordat men zich dit echt bewust wordt? .....

Nederlandse student: het is tijd om je zorgen te maken.....

De kenniseconomie en het innovatieplatform zijn zoethouders en laten vele mooie woorden opklinken, die getuigen van politiek correct gedrag.

Zo zal ook deze Haagse hobby van een premier tot een illusie verworden, een zoethouder blijken om het eigen politieke leven te rekken en een hobby blijken te zijn, die in Haagse bluf versmelt tot niets, zoet op de tong als een Haags hopje, maar voor de economie en ons voortbestaan, zeer ongezond ..... immers ondertussen woekeren de problemen voort..... en de situatie wordt eerder slechter dan beter. Symptombestrijding helpt doorgaans ook niet.

Er is alle reden voor Nederlandse studenten om zich zorgen te maken over hun toekomst in dit land. In andere landen werkt men voor de 8 of 9, in elk geval voor topprestaties als men een baan wil. Zij staan ook aan de poorten van de nederlandse arbeidsmarkt. Nederland zit in een neerwaartse spiraal en glijdt af in de rankings. Alle fraaie woorden uit Den Haag ten spijt is dit de realiteit, waarvoor velen achter de dijken van deze

poldereconomie maar al te graag hun ogen en oren sluiten. Wordt wakker en ga op z'n Rotterdams te werk..... geen woorden, maar nu echte daden om zoden aan de dijk te zetten. Het wordt de hoogste tijd. Ga anders zelf kijken in China en India en kom daar tot de ontdekking dat we hier op fronten van technologische ontwikkeling en toepassing al vele boten missen. Als dit zo blijft, dan zullen we tevreden moeten zijn met enkele vormen van logistieke en financiële dienstverlening in een land waar nog slechts lokale industriële activiteit plaats vindt, waaruit vele hoofdkantoren van voormalige multinationals van Nederlandse origine verdwenen zijn en waaruit zelfs agrarische activiteit in hoogwaardige tuinbouw en veeteelt voor een belangrijk deel verdwenen is. Om Geert Mak te parafaseren is dan de titel van een nieuw boek wellicht .... "Hoe kennis verdween uit Nederland" ..... en dit land meedobbert op de golfjes die uiteindelijk nog in Rotterdam en Amsterdam vanuit Sjanghai, Singapore en andere wereldsteden uit Azie aanspoelen.

Epe, 7 september 2006.

Prof.dr. Doede Keuning
Hoogleraar Management en Organisatie
Faculteit Economie en Bedrijfskunde
Programmaleider Post Graduate Opleiding
Management Consultant
Vrije Universiteit, Amsterdam